

RVT 26.01 TOIMINGU VAIDLUSTUS

Riigi valimisteenistus (RVT) oli kutsutud ja osales 26.01 algusega kell 13.15 Riigukogu korruptsioonivastase erikomisjoni istungil, mille päevakorra teise punktina pidi arutatama “lünkasid ja turvahtusid e-hääletamise auditeerimise süsteemis”¹.

Kuna päevakorda ei kinnitatud², siis selle punktini ei jõutud, kuid kutsutud külaline Tarvo Treier pidas sellele vaatamata komisjoniliikmete soovil ettekande ning RVT esindajad Arne Koitmäe ja Indrek Leesi isikutes vastasid küsimustele. Erikomisjoni istungil arutatu kohta on avaldanud RVT ka 27.01 oma ametliku seisukoha RVT veebilehel aadressil valimised.ee.

Komisjoni koosolekule oli kutsutud ka valimisvaatlejate MTÜ Ausad Valimised, mida esindas Märt Pöder.

Erikomisjoni istungiga seoses toimunud seminaril³ esitas RVT esindaja Arne Koitmäe väite KOV valimiste läbiviimise asjaolude kohta, mis sisaldas seisukohti, mis varem avalikkusele ega kaebajale teada polnud:

“Kõigepealt ma tahan öelda, et see, mida MTÜ Ausad Valimised läbi viis valimiste käigus – ehk siis need ründed e-hääletamise süsteemi vastu – need kõik tuvastati. Need on ka audiitori raportis kirjas, igaüks võib sealt ise lugeda, mis need põhjused olid.” (4:00)

Kui MTÜ esindaja Märt Pöder osutas, et väited selle MTÜ poolt läbi viidud rünnakute kohta ei vasta tõele, siis väitis RVT esindaja Arne Koitmäe, et jääb eriarvamusele. (7:00)

Arne Koitmäe ei toonud oma väidete kinnituseks tõendeid, kuid viitab rünnete kohta käinud väidete allikana audiitori raportile, pidades eeldatavasti silmas KOV valimisi auditeerinud FocusIT OÜ koostatud ja 22.12.2025 allkirjastatud lõpparuannet⁴. Audit ei dokumenteerii ühtegi KOV valimiste käigus läbiviidud rünnet ega sisalda viidet MTÜ-le Ausad Valimised.

Sellest tuleb järeldada, et Arne Koitmäe kas peab silmas mõnda teist aruannet, mida pole avalikkusele tutvustatud, või on esitanud oma pädevuses olevas küsimuses valeväite valimisvaatlejate MTÜ Ausad Valimised tegevuse kohta 2025. aasta KOV valimistel. Lähim RVT juhi Arne Koitmäe kirjeldatule võib olla lõppraporti väide valija kohta, kelle tõenäoliselt eesmärgiks oli raporti koostaja hinnangul e-hääletuse süsteemi proovilepanek:

Täiendav logide analüüs kinnitas, et vea andis audiitorrakendus, kuna selle algoritm ei sisalda kasutusjuhtu, kui isetehtud

valijarakendusega saadetakse kogujasse üks ja sama krüptogramm korduvalt. Niisugusel juhul on tegemist tahtliku käitumisega, sest eesmärgiks on tõenäoliselt e-hääletuse süsteemi proovilepanek. Korduv e-hääle saatmine nõuab häid IT-oskusi. Logide analüüs näitas, et tegemist oli sama hääletajaga, kelle hääled said määrangu „Registreerimisteenuse päring pole unikaalne“.

Isegi kui RVT juht Arne Koitmäe peab ründe väite raames silmas heade IT-oskustega valijat, siis isegi selle valija tegevuse kohta ei väida audiitor, et tegu oli ründega ega isegi mitte intsidendiga. Seda ilmestab fakt, et audiitor oma vaheraportis⁵ on väitnud, et “niisugusel juhul on tegemist *pahatahtliku* käitumisega, sest eesmärgiks on tõenäoliselt e-hääletuse süsteemi proovilepanek”, kuid on eemaldanud lausest pahatahtlikkuse oletuse ning jäänud selle juurde, et peab tõenäoliseks, aga mitte tõendatuks, et valija eesmärk oli e-hääletuse süsteemi proovilepanek.

RVT poolt esitatud väide, et valimisvaatlejate MTÜ on sooritanud ründeid e-hääletuse süsteemi vastu, kujutab endast õiguslikult laetud hinnangut, mis eeldab faktiliste asjaolude tuvastamist ja nende seostamist selgelt määratletava õigusliku alusega. E-hääletuse süsteemi vastu läbi viidud rünnetest rääkimine viitab nii üldises keelekasutuses kui erialakeeles lubamatule või õigusvastasele tegevusele. Sellise väite esitamine eeldab vähemalt seda, et osutatud dokumentatsioonis oleks tuvastatav konkreetne sündmus, selle õiguslik tähendus ning seos MTÜga.

Viidatud lõpparuandes ei ole MTÜd nimetatud ega ole selles kirjeldatud ka ühtegi küberturbeintsidenti, arvutikuritegu ega muud sündmust, mida oleks võimalik kvalifitseerida ründena e-hääletuse süsteemi vastu. Seega puudub faktiline alus, millele RVT saaks oma väite toetada. Kui tegu pole alusetu ja eksitava väite esitamisega valimisvaatlejate ühingu aadressil, siis peaks olema RVT väited dokumentaalselt tõendatavad. RVT juhul pole võimalik esitada KOV valimiste faktilise käigu koha lihtsalt arvamusi, eriti kui neid esitatakse ametliku suhtluse raames Riigikogus ning antakse selles suhtluses mõista, et valimisvaatlejad on kollektiivselt pannud toime õigusvastaseid tegusid.

Valimisvaatlejad on valimisseadustes määratletud instants, mida käsitleb RKVSi eraldi peatükk ja mille kohta on Riigikohtu poolt korduvalt kinnitatud, et vaatlejatel on oluline roll valimistulemuse korrektsuse tagamisel, sh neile tuleb teha õigeaegselt kättesaadavaks elektroonilise hääletuse lähtekood, tagada neile suuliste avalduste esitamise võimalus ja valimisvaatlejaid ei tohi õigusvastaselt eemaldada isegi VVK füüsilistelt ega virtuaalsetelt koosolekutelt. Riigikohus levitas hiljuti kaebemenetluse raames Veneetsia komisjoni koostatud õigusülevaadet, mis kirjeldas valimisvaatlejaid inimõiguste kaitsjatena ja mis on jõudnud ka VVK-ni.

Arvestades, et RVT ülesanne on tagada valimiste seadusekohane korraldamine ja valvata valimiste korraldajate tegevuse järele, siis pole

mõeldav, et RVT pädevuses on valimisvaatlejate alusetu süüdistamine õigusevastastes tegudes. RVT-l kui ametiasutusel on hea halduse ja õigusselguse põhimõttest lähtuv tulenev kohustus kasutada oma tegevuses ja kommunikatsioonis täpset ning põhjendatud keelt, hoidudes isikuid või organisatsioone kahjustavate hinnangute andmisest ilma faktilise ja õigusliku aluseta. Tõendamata süüdistuse esitamine, eriti olukorras, kus viidatud dokumentatsioon väidet ei toeta, on õiguslikult lubamatu.

Kuna tegu on ühtlasi faktiväitega 2025. aasta KOV valimiste käigus asetleidnud sündmuste kohta, siis on väide kahtlemata ka RVT kui valimiste korraldaja pädevuses ning esitatud väitesse tuleb suhtuda kui ametialase tegevuse käigus esitatud väitesse asutuse juhi poolt, kellel on voli asutuse nimel kõnelda. Seega on tegu RVT poolse väitega MTÜ kohta.

Kui ei osutu võimalikuks veenduda esitatud väite tõlevastavuses, siis taotleb kaebaja RVT 26.01 toimingut, st Riigikogus MTÜ, selle esindajate ja liikmete kohta alusetute väidete esitamise tunnistamist õigusvastaseks.

Viited

1. *Komisjoni istung esmaspäev, 26.01.2026 kell 13.15* (Riigikogu 26.01)
2. *E-hääletamise võimalikest turvaohutudest* (Riigikogu 28.01)
3. *Avalikustamata kaadrid – arutelu, mis toimus pärast eilse erikomisjoni ülekande katkestamist e-valimiste teemal* (Kovalenko-Kõlvart 28.01)
4. *Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise 2025. aasta elektroonilise hääletamise toimingute audit. Lõpparuanne* (FocusIT 22.12.2025)
5. *Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise 2025. aasta elektroonilise hääletamise toimingute audit. II vahearuanne* (FocusIT 31.10.2025)